

Koje prava imam kao žrtva krivičnog dela?

(Verzija: januar 2022.)

Niko nije pripremljen za to da postane žrtva nekog krivičnog dela, bez obzira na to da li se radi o džeparenju, teškoj telesnoj povredi ili nekom drugom krivičnom delu. Krivično delo čini da budemo povređeni ili uznemireni i nakon toga često ne znamo šta treba da radimo. Ova brošura daće Vam osnovne informacije o tome, gde u takvoj situaciji možete da potražite pomoć i koja prava imate.

Ko može da mi pomogne?

Savet i pomoć mogu da Vam ponude Ustanove za pomoć žrtvama (Opferhilfeeinrichtungen). U savetovalištimu rade specijalno obučene osobe koji imaju mnogo iskustva u radu sa osobama u Vašoj situaciji, koji će Vas saslušati i pomoći Vam. U zavisnosti od težine slučaja oni Vam mogu pružiti i dalju pomoć, na primer psihološku ili terapeutsku.

Informacije o tome kome možete da se obratite naći ćete ovde: www.hilfe-info.de. Pomoći Vam, naravno, može i svaka policijska stanica.

Kako mogu da prijavim krivično delo i šta se dešava nakon toga?

Ako želite da prijavite krivično delo, možete da se obratite svakoj policijskoj stanici. Krivičnu prijavu možete da podnesete i kod državnog tužilaštva. Jednom podnesenu krivičnu prijavu više ne možete jednostavno da povučete jer istražni organi (policija i tužilaštvo) po pravilu moraju svako prijavljeno krivično delo da ispituju i gone.

Samo u slučaju nekih lakših krivičnih dela (na primer kada je u pitanju uvreda ili materijalna šteta), žrtva može da odluči da li da se to krivično delo goni ili ne. Zato se ova dela zovu "delikti koji se gone po nalogu žrtve" (Antragsdelikte). Krivično gonjenje se tada po pravilu vrši samo po nalogu, dakle samo ako Vi kao žrtva krivičnog dela to izričito želite. Takav zahtev morate da podnesete u roku od tri meseca nakon saznanja o delu i počiniocu.

Šta ako ne znam nemački jezik ili se teško sporazumevam?

To nije problem. Ako želite da podnesete krivičnu prijavu, dobićete pomoć. Ako Vas ispituju kao svedoka, imate pravo na prevodioca (ženu ili muškarca). Ako želite da dobijete određene informacije a ne razumete dovoljno dobro nemački, možete tražiti da Vam se to dostavi na jeziku koji razumete.

Koje informacije o krivičnom postupku mogu da dobijem?

Ako ste postali žrtva nekog krivičnog dela, možete dobiti informacije o postupku i predmetu. Najbolje, odmah u policiji kažite da li i koje informacije želite da Vam se daju. Možete dobiti sledeće informacije:

- Dobićete kratku pismenu potvrdu da ste podneli krivičnu prijavu.
- U slučaju da tužilaštvo obustavi postupak, tj. da ne dođe do podizanja optužnice na sudu, dobićete odgovarajuću informaciju.
- Obavestiće Vas kada i gde će se održati sudski postupak i šta se optuženom odn. optuženoj stavlja na teret.
- Biće Vam saopšten ishod sudskog postupka tj. da li je presuda oslobađajuća, da li je izrečena presuda ili je postupak obustavljen.
- Dobićete informaciju o tome da li se okrivljena ili osuđena osoba nalazi u zatvoru. Isto tako, bićete obavešteni o tome, kada ta osoba na primer dobije zatvorski odmor ili pobegne iz zatvora.
- Biće Vam saopšteno da li je osuđenoj osobi zabranjeno da stupi u kontakt sa Vama.

U pojedinim slučajevima možete dodatno da zahtevate da Vam se dostave informacije ili kopije iz sudskih spisa. To može biti, na primer, skica nakon saobraćajnog udesa koja Vam je potrebna kako biste zatražili nadoknadu za štetu ili pretrpljeni bol. Ako je u pitanju krivično delo gde nemate pravo da kao oštećeni učestvujete u postupku („Nebenklage” - o tome više u daljem tekstu strani 3), zahtev morate da obrazložite, tj. da objasnite zašto su Vam potrebni ti podaci iz sudskih spisa. U pojedinim slučajevima mogući su izuzeci.

Vaša izjava kao svedoka

Ako ste postali žrtva nekog krivičnog dela, Vi ste u postupku veoma važni kao svedok. Najvažniji zadatak svedoka je da izjava koju daje bude potpuna i da odgovara istini. Mnogo možete pomoći istražnim organima ako na Vaše saslušanje ponesete dokumentaciju kojom raspolazete (na primer lekarsko uverenje ili fotografije). Po pravilu svoj iskaz dajete u policiji. Često se dešava da kasnije morate da date iskaz i u sudu. Samo u izuzetnim slučajevima, na primer ako ste sa okrivljenom osobom u braku ili u srodstvu, možete da odbijete da svedočite. To znači da ne morate ništa da kažete.

Prilikom davanja svog iskaza morate da kažete svoje ime i adresu. Izuzetak može da se napravi u slučaju ako Vam pretila posebna opasnost, na primer ako Vam neko pretila nasiljem, u slučaju da date iskaz. Tada niste u obavezi da saopštite svoju adresu. Umesto toga možete da date neku drugu adresu preko koje ste dostupni. To može da bude, na primer, jedna od

ustanova za pružanje pomoći žrtvama (Opferhilfeeinrichtung) sa kojom ste u kontaktu. Ako pred sudom dajete izjavu a da je pri tom okrivljena ili optužena osoba prisutna, neće vam tražiti vašu potpunu adresu već samo mesto boravka. Međutim, ako preti neka kao gore opisana opasnost, niste u obavezi ni na navedete mesto boravka.

Za Vas sigurno nije uobičajena situacija da, kao svedok, dajete iskaz i to može da bude veoma tegobno. Zato, za tu priliku, možete nekoga da povedete sa sobom. To može biti neko sa kim ste u srodstvu ili neki prijatelj odnosno prijateljica. Ta osoba sme da prisustvuje ispitivanju i može biti udaljena samo u izuzetnim slučajevima. Podrazumeva se da možete doći i u pratnji advokata. U posebnim slučajevima može Vam se čak o trošku države, za period dok ispitivanje traje, staviti advokat na raspolaganje. Ukoliko smatrate da vam je potrebna takva podrška, bez obzira na to da li iskaz dajete u policiji, tužilaštvu ili sudu, obratite se pre ispitivanja osobi koja to ispitivanje sprovodi!

Psiho-socijalna pratnja za vreme procesa

Od 2017. godine u celoj Nemačkoj postoji mogućnost, da se u određenim slučajevima tokom celog krivičnog postupka dobije profesionalna pratnja i podrška (takozvana psiho-socijalna pratnja za vreme procesa). Posebno deca ili mladi, koja su žrtve nasilnog ili seksualnog krivičnog dela, imaju takva prava. Međutim, isto tako i odrasle žrtve teških zločina ili seksualnih krivičnih dela mogu imati potrebu za takvom podrškom i mogu je dobiti. Ako sud potvrdi da je psiho-socijalna pratnja za vreme procesa potrebna, ona je za žrtvu besplatna. U svim ostalim slučajevima o svom trošku možete koristiti takvu vrstu podrške. Ne ustručavajte se da se o tome raspitate kod policije ili kod ustanova za pružanje pomoći žrtvama (Opferhilfeeinrichtung), kod njih možete dobiti sve potrebne informacije.

Isto tako, u internetu, pod rubrikom "psychosoziale Prozessbegleitung" možete naći brojne informacije o psiho-socijalnoj pratnji za vreme procesa: www.hilfe-info.de.

Da li kao oštećena odn. oštećeni mogu da se pridružim krivičnom postupku?

Ako ste postali žrtva određenih krivičnih dela, možete kao oštećena odn. oštećeni da u postupku nastupate pored tužilaštva (Nebenklägerin/Nebenkläger). Pod tim krivičnim delima podrazumevaju se, na primer, silovanje, seksualno zlostavljanje, pokušaj ubistva ili delo koje je dovelo do ubistva bliskog srodnika. U takvom slučaju imate posebna prava. Vaš advokat može, na primer, bez posebnog obrazloženja da traži uvid u sudske spise i da u svakom trenutku postupka predaje podneske. Pored toga, za razliku od drugih svedoka, po pravilu sve vreme možete učestvovati u sudskom postupku.

Ko plaća mog advokata ili moju advokaticu?

Ako koristite advokatsku pomoć, mogu nastati troškovi. U slučaju kada optužena ili optuženi biva osuđen/a, Vaši troškovi za advokata idu na njen odn. njegov teret. Međutim, nije svaka osuđena osoba u mogućnosti da te troškove zaista i plati. Zato može da se desi da te troškove morate sami snositi.

U nekim iznimnim slučajevima možete sudu podneti zahtev za dobijanje advokaticice ili advokata o trošku države. Tako je, na primer, u slučajevima kada se radi o teškim nasilničkim ili seksualnim krivičnim delima ili ako je nakon takvog dela došlo do smrti bliskih srodnika, na primer dece, roditelja ili supružnika. U tom slučaju nema značaja da li imate finansijskih sredstava ili ne.

I u drugim slučajevima možete od suda tražiti finansijsku pomoć za pravno savetovanje. To može biti slučaj kada imate mala primanja, a imate pravo da kao oštećena odn. oštećeni uz tužilaštvo učestvujete u postupku.

Nadoknada za štetu i duševni bol

Usled nekog krivičnog dela pretrpeli ste štetu ili želite nadoknadu za pretrpljeni duševni bol? Želite da taj Vaš zahtev bude uvršten u sudski postupak? To je po pravilu moguće (tzv. adhezioni postupak). U tom slučaju, međutim, morate podneti konkretan zahtev. Ako želite da podnesete odgovarajući zahtev, uradite to što ranije, najbolje već prilikom prijave krivičnog dela.

Podrazumeva se da imate mogućnost da odštetu ili nadoknadu za pretrpljeni duševni bol zatražite i u nekom drugom postupku, tj. ne pred sudom za krivična dela nego u građanskoj parnici. I u tom slučaju, ukoliko imate suviše skromna primanja, možete od suda tražiti finansijsku pomoć za pravno savetovanje.

Koja još prava imam?

Usled nekog nasilja pretrpeli ste zdravstvena oštećenja? Onda možete na osnovu Zakona o obeštećenju žrtve (Opferentschädigungsgesetz) dobiti pomoć od države, na primer ukoliko se radi o lekarskom ili psihoterapeutskom tretmanu, potrebi za pomagalima (hodalice, invalidska kolica) ili penziji (na primer zbog nadoknade izgubljenih primanja). O tome se kod policije prilikom podnošenja prijave možete raspitati. Oni mogu da Vas upute nadležnom organu.

Bez prethodnog podnošenja zahteva, možete se obratiti ambulanti za traume, kako bi u akutnom slučaju brzo i bez komplikacija dobili psihoterapeutsku podršku.

Ukoliko ste žrtva terorističkog ili ekstremističkog napada, finansijsku pomoć možete tražiti od Savezne kancelarije za pravosuđe (Bundesamt für Justiz). Tu ćete saznati sve o uslovima i načinu dobijanja pomoći: www.bundesjustizamt.de/ (Reč za pretragu: Bürgerdienste → Härteleistungen).

Kao žrtvi nasilja u porodici, pripadaju Vam možda još neka prava prema Zakonu o zaštiti od nasilja (Gewaltschutzgesetz). Na primer, od suda nadležnog za porodična pitanja (Familiengericht) možete zahtevati da počiniocu bude zabranjen kontakt sa Vama. Pod posebnim okolnostima sud može da Vam odobri da stan, u kome ste do sada živeli zajedno sa počiniocem, nadalje koristite sami. Potrebne zahteve možete prvostepenom sudu (Amtsgericht) pismeno dostaviti ili tamo na licu mesta podneti zahtev. U tom slučaju nije obavezno da Vas zastupa advokatica odn. advokat.

Moguće je da postoje i prava na odštetu iz zakonskog osiguranja od nesretnog slučaja (Unfallversicherung). To može biti u slučaju da ste, na primer, obavljali Vaš posao, da ste bili na putu negde sa školskim razredom ili nekom univerzitetskom grupom, ili da ste nekim drugim osobama pomogli u nesreći ili nevolji i da ste tom prilikom povređeni. Spisak nadležnih institucija odn. osiguranja (Unfallkassen – Berufsgenossenschaften) možete naći na web-stranici „Deutsche Gesetzliche Unfallversicherung“ pod: www.dguv.de (→ Versicherung → Zuständigkeit).

Šta je to poravnanje između počinioca i žrtve?

Tako se naziva postupak koji, pre svega, žrtvi krivičnog dela treba da pomogne da prevaziđe pretrpljenu nepravdu. Drugačije nego u normalnom krivičnom postupku, počinitelj mora konkretno i direktno da prihvati i shvati koju štetu i povrede je naneo odn. nanela žrtvi svojim delom. To može da se odnosi na materijalnu štetu koju je žrtva pretrpela usled krivičnog dela ili na duševna oštećenja, poniženja i strahove izazvane krivičnim delom. Razgovor se po pravilu odvija uz učešće školovanog posrednika, ali po želji i bez ličnog susreta i samo preko posrednika.

Do poravnanja između počinioca i žrtve nikada ne dolazi protiv volje žrtve i moguće je samo ukoliko je počinitelj zaista spreman da preuzme odgovornost za počinjeno delo. U nekim pogodnim slučajevima, poravnanje između počinioca i žrtve može da posluži za prevazilaženje konflikta za koje se žrtva sama opredelila kao i za ponovno uspostavljanje pravnog mira. Zbog toga to poravnanje često iniciraju tužilaštvo ili policija. To nije deo krivičnog postupka i sprovodi se van njega. Za to postoje posebna mesta i ustanove u kojima su angažovani školovani posrednici.

Dodatne informacije vezane za poravnanje između počinioca i žrtve i odgovarajuće ustanove koje se time bave, a nalaze se u Vašoj blizini, naći ćete na internetu, na primer pod:

www.toa-servicebuero.de/konfliktschlichter ili pod www.bag-toa.de.

Brošure i dodatni linkovi

Informacije vezane za zaštitu žrtve možete naći na: www.hilfe-info.de.

Dodatne korisne informacije možete naći, između ostalog, u sledećim brošurama:

- **Opferfibel (Bukvar za žrtve)**
- **Ich habe Rechte (Imam svoja prava)**
- **Mehr Schutz bei häuslicher Gewalt (Više zaštite kod nasilja u porodici)**
- **Beratungs- oder Prozesskostenhilfe (Pomoć kod savetovanja i troškova procesa)**
sve pod www.bmj.de/Publikationen

- **Hilfe für Opfer von Gewalttaten (Pomoć za žrtve nasilja)**
pod www.bmas.de/opferentschaedigung

Impresum

Ovu publikaciju izdaje Savezno ministarstvo pravde u okviru svog rada s javnošću.
Dostupna je besplatno i nije namenjena prodaji.

Izdavač:

Bundesministerium der Justiz
Referat Öffentlichkeitsarbeit und Bürgerdialog
11015 Berlin
www.bmj.de

Oblikovanje:

neues handeln AG

Štampa:

MKL Druck GmbH & Co. KG, Ostbevern

Verzija:

Januar 2022.

Publikacija se može naručiti:

www.bmj.de

Publikationsversand der Bundesregierung:

Postfach 481009

18132 Rostock

Telefon: (030) 18 272 272 1

Fax: (030) 18 10 272 272 1